

● Positivt for landbruket

Meir mjølk på færre gardsbruk i Stranda

Pila peikar jamt oppover for mjølkeproduksjonen i Stranda kommune. Det gjeld både geit og kumjølk.

Tor Lie har fleire år bak seg som leiar i produsentlaget i kommunen, og heilt siden 2010 har det vore jamm produksjonsaude trass i at talet på produsentar stadig går nedover.

– Dette må tolkast som eit positivt teikn for landbruket, meiner både Lie og næringssjef Inge Bjørdal, som viser kurver og statistikkar for utviklinga i mjølkeproduksjonen i kommunen.

Store på landbruk
Stranda kommune er stor på landbruk både når det gjeld produksjon og vidareføredling, og i motsetnad til mange andre kommunar er det ikkje satsa på samdrifter. Det er bygt store,

moderne driftsbygningar der drifta er basert på langsiktige avtalar om leigejord. Og også oppkjøp av kvotar. Det fortel at om talet på produsentar går ned så er brukta framleis i drift gjennom leigejordavtalane.

Positiv utvikling

Ser vi på statistikken for kumjølk har produksjonen auka frå 4,3 mill. liter i år 2000 til 5,3 i 2015. Eit lite fall i 2011, men så stig det mot rekordproduksjon siste året.

Ser vi på nabokommunane på Søre Sunnmøre har dei minstinal i same folken. Det gjeld også Ørsta som er ein stor kommune i mjølkeproduksjonen på Sunnmøre.

Talet på mjølkekyr er om lag det same i 2016 som i år 2000, men det er tydeleg auke i produksjonen pr. dyr.

Talet på gardbruk i drift er nærmast halvert frå 2000 til i dag medan talet jordbruksareal ikkje viser same reduksjonen.

SUNNMØRINGEN
23. MARS - 17

Geita står sterkt

Med vel 300 mjølkegeiter i fjøsen, er Tor Lie mellom dei største produsentane av geitemjølk i Norge.

Garden Lie ligg einbølt til 330 meter over Sunnylvsfjorden. 80 mål dyrka jord i bratte bakkar gjev ikkje nok mat for 300 geiter og 100 vinterföra sauvar, men Lie tek slåtten på mange gardsbruk nede i bygda. Vel 300 mål i alt, på bruk som har lagt ned hudsyrproduksjonen, men der eigaranne gjerne ser at jordverd halden ved like.

Beitemark er det nok av her på grensa til verdsarvområdet. Ja, nokre dyr beitar også inn i sjølve området når han slepper 250 sauvar og lam på beite over sommaren, i tillegg til 400 geiter medrekna flokken med kje til påsatt.

Kulturlandskapet
– Dei skulle hatt ein slik geiteflokk inn i Geiranger, smiler han og han veit at dei ynskjer å auke småføhaldet der inne for å ta vare på kulturlandskapet.

– Det er vilje, interesse og kompetanse som trengst om ein skal satse på geitehald, seier han. Lie gler seg over den positive utviklinga for mjølkeproduksjonen i Stranda kommune, og legg til at ingen kan tevla med geita når det skal ryddast i kulturlandskapet.

– Kva med kje og kjekjøtt er eit naturleg spørsmål etter at det har vore fokusert så mykje på at kjea var slakta tidleg og lite nyttig til mat?

Må ha betalt

– Det er med dette som alt anna i landbruket. Nyleg sende eg 110 tra månader gamle kje til slakt. Vi får sjå korleis det utvilklar seg, men vi må ha betalt for arbeidet. Det er ikkje nok at det er populært, seier bonden som har satsa maksimalt på moderne drift.

1.200 kvadratmeter driftsbygning deler seg på to bygg. Geiteføs og saueføs. Saueføsen er i to etasjar. Det høver best slik i bratte bakkar.

Lie har mekanisert så langt som det er mogeleg, men i mot-

setnad til robotmjølking i kufjøsen er mjølking av geit framleis eit handarbeid.

Arbeidskrevjande

– Eg må nok rekne med halvannan time med mjølking både kveld og morgon sjølv om eg har effektivisert så langt det er mogeleg med mjølkeplass for 24 geiter i slengen, seier han og løyner ikkje at det er ein arbeidskrevjande produksjon.

– Skal geitemjølproduksjonen vere liv laga må det bli auke i salet av produkt av geitemjølk. Lukkast en ikkje med det, er ikkje næringa overleva, meiner han.

INGE FÆNN
redaksjonen@sunnmoringen.no

KJEKJØTT: Kjekjøtt er ein ny og etterspurd nisje i marknaden, men dette blir vaksne geiter. Geitebonde Tord Lie.

BRATTELENT: Det er bratt på garden Lie, 350 meter over Sunnylvsfjorden, og saueføsen er bygd i to etasjar.

DANSEGALLA
Kristiansund lørdag 25. mars kl. 19.00

Pia Philgrens Hanne Mette Band
Braathallen
IDRETT OG KULTURHUS

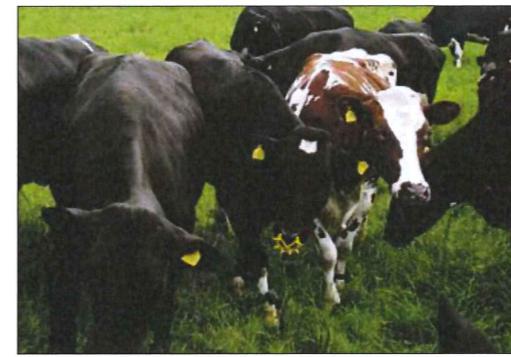
Tine-overskot til bøndene

Eit stort overskot for Tine betyr at det også blir ei solid etterbetaling til bøndene som leverer mjølk til samvirket.

Samvirket som er eigd av bøndene la sist veke fram eit resultat som viste eit overskot på 1,86 milliardar kroner før skatt. Det er 283 millionar meir enn året før og det beste resultatet konserten har oppnådd «på år og dag», ifølgje Nationen.

Etterbetaling

Styrte går inn for at drygt halve overskotet, 963 millionar kroner, skal føres tilbake til bøndene i form av ei etterbetaling på 66 øre per liter levert mjølk. I gjennomsnitt betyr det 112.000 kroner per bonde. Sunniva Ravndal Veen og

MJØLK: Bøndene får etterbetalt for levert mjølk på grunn av overskotet i Tine.

Ivar Are Veen i Rogaland ligg an til å få over dobbelt så mykke, drygt 250.000 kroner.

– Det er etterlengta pengar som vil komme godt med når vi skal nedbetalte gjeld, seier

Sunniva Veen. Ho seier pengane opnar for at dei kan investere og vidareutvikle garden. NPK

SATSAR VIDARE: Inge Røyrhus satsar vidare på geit etter sannering og også ein dyretragedie.

Satsar på nytt

Med 70 geitemjølkegeiter i fjøsen er Inge Røyrhus i ferd med å få på plass ei ny besetning, og målet er 120. Kanskje meir om det blir tilgang på kvote.

– Eg hadde nær 120 geiter då vi sette i gang den pålagde saneiringa som føregjekk over heile landet. Det var einaste løysinga for å knekke ein virussjukdom på geita, seier Røyrhus, som måtte kjøpe inn ny besetning og starte frå botnen.

– Dei nye dyra kom frå andre kantar, mellom anna Sunnfjord og andre plassar i eige fylke.

Første dagane på beite gjekk fint. Røyrhus fylgde med kvar einaste dag, men så kom skodda. Då den var borte var også geitene borte. Noko som utløyste ein stor leiteaksjon i fjella kring Røyrhus. Mange gjekk seg faste i fjellet. Nokon måtte skytast, andre fall utfor og slo seg i hel.

– Det enda i ein skikkeleg dyretragedie der eg fekk berga berre 24 geiter. Tapet var på 75, fortel Røyrhus, som i praksis måtte starte frå botnen endå ein gang.

Ville ikke gje seg

– Tenkte du å gje deg?

– Nei vi er vel litt sta vi bøndene. Kjenner ansvar for garden og tradisjonar, seier han og fortel om eit papir han fann et-

ter besteforeldra. Dei sokte om tilskot til dyrking av 1,1 dekar i 1926. Kostnaden var 525 kroner og dei fekk 125 kroner i statstilskot. Året før var årsmintekota 600 kroner. Med andre ord. Det kostar nær ei årsmintekota å dyrke eitt dekar jord.

FATT STØTTE
Røyrhus har fått støtte både frå TINE og Innovasjon Norge, men det delkjør langt frå alt. Fjøsen måtte ha ei fullstendig reingjering. Røyrsystemet vart vaska og lagt i syrebåt hjå Ørsta Stålindustri før det kunne brukast på nytt.

– Det har vore krevjande, men om eit par år reknar eg med at vi har 120 geiter igjen. No sete eg på alt til gjenoppbygging, seier han.

Inge Røyrhus er glad for veksten i geitemjølprodukasjonen i Stranda kommune. Trugsållet mot næringa er signal frå regjeringshald om å ferje motaksplikta for geitemjølk.

– Det er ikkje verst for oss som har meieriet i Ørsta, men der det er lang transport kan det skape problem. Dei politiske signalen frå støttepartia tyder likevel på at der ikkje er nokon fare førebels. Og politikarane må heller ikkje gløymje den jobben geita gjer for kulturlandskapet, seier Røyrhus som også er styreleiar i Storfjord Landbruksteneste.

INGE FÆNN
redaksjonen@sunnmoringen.no

30 ÅR SIDEN Casino feires med: **-30%** kjells markiser MARKISER PERSIENNER SCREEN INTERIOR GRATIS befaring/tildub: 815 00 570 - kjellmarkiser.no